

***Suvestinė redakcija nuo 2024-02-15***

*Įsakymas paskelbtas: Žin. 2005, Nr. [144-5271](#), i. k. 105110MISAK00B1-658*

***Nauja redakcija nuo 2014-11-01:***

*Nr. [B1-652](#), 2014-08-04, paskelbta TAR 2014-08-04, i. k. 2014-10824*

## **VALSTYBINĖS MAISTO IR VETERINARIJOS TARNYBOS DIREKTORIUS**

### **ĮSAKYMAS DĖL GAIŠENŲ PATOLOGINIŲ ANATOMINIŲ TYRIMŲ TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO**

2005 m. gruodžio 5 d. Nr. B1-658  
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos veterinarijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalimi ir siekdamas užtikrinti tinkamą gyvūnų gaišimo priežasčių nustatymą:

1. T v i r t i n u Gaišenų patologinių anatominių tyrimų tvarkos aprašą (pridedama).

2. P a v e d u įsakymo vykdymo kontrolę Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Priėžiūros departamento apygardų priežiūros skyriams.

*Punkto pakeitimai:*

*Nr. [B1-831](#), 2023-12-11, paskelbta TAR 2023-12-11, i. k. 2023-23937*

DIREKTORIUS

KAZIMIERAS LUKAUSKAS

PATVIRTINTA

Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos  
direktorius 2005 m. gruodžio 5 d. įsakymu  
Nr. B1-658

(Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos  
direktorius 2014 m. rugpjūčio 4 d. įsakymo  
Nr. B1-652 redakcija)

## GAIŠENŲ PATOLOGINIŲ ANATOMINIŲ TYRIMŲ TVARKOS APRAŠAS

### I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Gaišenų patologinių anatominių tyrimų tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) nustato gaišenų patologinių anatominių tyrimų atlikimo ir jų duomenų registravimo tvarką.

2. Aprašo nuostatos netaikomos atliekant gaišenų patologinius anatominius tyrimus mokslo ar mokomaisiais tikslais.

3. Vartojamos sąvokos:

3.1. **Gaišena** – nugaišusio ar nugaišinto gyvūno kūnas.

3.2. **Gaišenos patologinis anatominis tyrimas** (toliau – gaišenos tyrimas) – gaišenos, jos dalių, organų ir audinių apžiūra, apčiuopa ir pjaustymas, ertmių atvėrimas ar kt. veiksmas siekiant įvertinti ligos sukeltus pokyčius ir nustatyti gyvūno gaišimo priežastis.

3.3. Kitos Apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžiamos Lietuvos Respublikos veterinarijos įstatyme, Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatyme ir kituose teisės aktuose.

4. Gaišenų tyrimus gali atlikti specialiųjų žinių veterinarinės patologijos srityje ir galiojančią veterinarijos praktikos licenciją turintis veterinarijos gydytojas, teikiantis veterinarijos paslaugas savarankiškai arba veterinarijos paslaugų teikėjo vardu, galiojančią veterinarijos praktikos licenciją turintis veterinarijos gydytojas, kuris yra gyvūno laikytojo darbuotojas, veterinarijos gydytojas patologas arba dėstytojas, kuris specializuojasi veterinarinės patologijos srityje (toliau – gaišenų tyrimus atliekantis asmuo).

*Punkto pakeitimai:*

Nr. [B1-831](#), 2023-12-11, paskelbta TAR 2023-12-11, i. k. 2023-23937

### II SKYRIUS GAIŠENŲ TYRIMŲ TVARKA

5. Gaišenų tyrimai atliekami vadovaujantis šiuo Aprašu:

5.1. gyvūno laikymo vietoje nuošaliau nuo kitų toje pačioje laikymo vietoje esančių gyvūnų, jei tai yra stambus ūkinis ar zoologijos sodo gyvūnas ir nėra galimybių jo nuvežti į tinkamą gaišenos tyrimui atlikti vietą;

5.2. veterinarijos paslaugų teikėjų patalpose, kuriose įrengti tinkamas natūralus ar dirbtinis apšvietimas, vandens ir nuotekų sistema, yra gaišenos tyrimui reikalinga įranga (pvz., stalas) ir priemonės;

5.3. Nacionaliniame maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institute;

5.4. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Veterinarijos akademijos Veterinarinės patobiologijos katedros Patologijos centre;

5.5. kituose ūkio subjektuose, jeigu jie turi Aprašo 5.2 papunktyje nustatytus reikalavimus atitinkančias patalpas ir gaišenų tyrimus atliekantį asmenį.

*Punkto pakeitimai:*

Nr. [B1-831](#), 2023-12-11, paskelbta TAR 2023-12-11, i. k. 2023-23937

6. Gaišenų tyrimus atliekantis asmuo turi imtis visų būtinų saugumo priemonių, kad nebūtų išplatinti gyvūnų užkrečiamųjų ligų sukėlėjai. Jei įtariama pavojinga gyvūnų užkrečiamoji liga ar yra rizika išplatinti gyvūnų užkrečiamosios ligos sukėlėjus, gaišenos savininkas arba gaišenų tyrimus atliekantis asmuo apie tai nedelsdamas turi informuoti Valstybinę maisto ir veterinarijos tarnybą ir vykdyti jos nurodymus.

*Punkto pakeitimai:*

Nr. [B1-831](#), 2023-12-11, paskelbta TAR 2023-12-11, i. k. 2023-23937

7. Atliekant gaišenos tyrimą vertinama:

7.1. odos ir jos darinių spalva, storis, elastingumas, kvapas, vientisumas, pažeidimų pobūdis, plaukų, šerių ar plunksnų blizgesys, švarumas ir tvirtumas;

7.2. raginių darinių – ragų, nagų, kanopų – dydis, forma, pažeidimų pobūdis;

7.3. poodiniai audiniai ir skeleto raumenys;

7.4. skeleto sistema: kaulai, sąnariai, sausgyslės, bursos;

7.5. kvėpavimo sistema: nosies ertmė (gleivinės spalva, drėgnumas, ištakos, pažeidimų pobūdis), nosies pertvaros, kriauklės, sinusai, trachėjos, bronchai, plaučiai (oro maišai paukščiams), krūtinplėvė (krūtinės ląstos turinys), diafragma;

7.6. širdies ir kraujagyslių sistema: širdplėvė ir jos turinys, širdis (epikardas, miokardas, endokardas, vožtuvai ir didžiosios kraujagyslės), kraujagyslės (intimos spalva, vientisumas, elastingumas);

7.7. kraujo ir limfinės sistemos (kraujo spalva, sukrešėjimo laipsnis, kraujo krešulių spalva, konsistencija), paviršiniai limfiniai mazgai (pažandiniai, antrykliniai, paviršiniai kaklo, kelio klosties, kirkšnies, pieno liaukų limfiniai mazgai ir kt.);

7.8. virškinimo organai: burnos gleivinės spalva, drėgnumas, blizgesys, pažeidimų pobūdis, ištakos, liežuvio padėtis, spalva, dydis, forma, konsistencija, dantų skaičius, spalva, nusitrynimo pobūdis, pažeidimų pobūdis, ryklės, stemplės, skrandžio (atrajotojų prieskrandžių, paukščių liaukinio ir raumeninio skrandžio), žarnų (plonųjų žarnų – dvylikapirštės, tuščiosios, klubinės, storųjų žarnų – aklosios, gaubiančiosios, tiesiosios), žarnų pasaito ir pasaito limfinių mazgų, kepenų, tulžies pūslės, tulžies takų, kasos, pilvaplėvės (pilvo ertmės turinio) pažeidimų pobūdis;

7.9. šlapimo išskyrimo organai: inkstai, šlapimtakiai, šlapimo pūslė ir šlapimkanalis;

7.10. lyties organai: patelių lyties organai ir pieno liaukos (kiaušidės ir kiaušlatakiai, gimda ir gimdos kaklelis, makštis (makšties prieangio gleivinės spalva, ištakos, pažeidimų pobūdis, pieno liaukų pažeidimų pobūdis), patinų lyties organai (sėklidžių ir prielipų, pridėtinių liaukų (priešinės, pūslelinių ir kuperio), varpos, apyvarpės ir kapšelio būklė, pažeidimų pobūdis);

7.11. endokrininės ir imuninės sistemos organai: hipofizis ir epifizis, skydliaukė, priešskydinės liaukos, antinksčių, blužnies, kaulų čiulpų, užkrūčio liaukos, organų ir kt. vidaus limfiniai mazgai, migdolinės liaukos;

7.12. nervų sistema: galvos ir stuburo smegenys, jų dangalų būklė ir pažeidimai;

7.13. jutimo organai: akių gleivinės spalva, drėgnumas, ištakos, pažeidimų pobūdis, ragenos skaidrumas ir drėgnumas, akių obuolio būklė ir pažeidimų pobūdis, akių vokų būklė, pažeidimų pobūdis, ausų kriauklių ir išorinių landų būklė, pažeidimų pobūdis.

8. Gaišenos į gaišenų tyrimų vietą, kai gaišenos tyrimas atliekamas ne gaišenos buvimo vietoje, turi būti pristatytos sandariai supakuotos.

9. Gaišenos savininkas ar asmuo, siunčiantis gaišeną tyrimui, kartu su gaišena pateikia Mėginių paėmimo gyvūnų ligoms tirti aktą (toliau – mėginio aktas), kurio forma patvirtinta Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2012 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. B1-489 „Dėl mėginių paėmimo tirti aktų formų patvirtinimo.

*Punkto pakeitimai:*

Nr. [B1-831](#), 2023-12-11, paskelbta TAR 2023-12-11, i. k. 2023-23937

10. Gaišenas tyrimams Aprašo 5 punkte nurodyti ūkio subjektai priima jų nustatyta tvarka.

*Punkto pakeitimai:*

Nr. [B1-831](#), 2023-12-11, paskelbta TAR 2023-12-11, i. k. 2023-23937

11. Gaišenos tyrimą atliekantis ūkio subjektas gali atsisakyti tirti gaišeną nurodydamas asmeniui atsisakymo motyvus ir kitą ūkio subjektą, kuris galėtų atlikti gaišenos tyrimą.

### **III SKYRIUS GAIŠENŲ TYRIMŲ DUOMENŲ REGISTRAVIMAS**

12. Gaišenų tyrimus atliekantis asmuo, atlikęs gaišenos tyrimą, turi užpildyti Gaišenos patologinio anatominio tyrimo aktą (toliau – tyrimo aktas) (Aprašo priedas).

13. Kiekvienas tyrimo aktas turi būti iki galo užpildytas, pasirašytas ir užregistruotas, taip pat jame turi būti nurodyta gaišenos tyrimo atlikimo data.

14. Tyrimo aktas surašomas dviem egzemplioriais, iš kurių vienas atiduodamas gaišenos savininkui, kitas paliekamas ūkio subjekte, kuriame dirba gaišenų tyrimus atliekantis asmuo.

15. Jeigu gaišenų tyrimus atliekantis asmuo gaišenos tyrimo metu nustato, kad gyvūno ligos ar gyvūno gaišimo priežastiai nustatyti nepakanka gaišenos tyrimo ir būtina atlikti laboratorinį (-ius) (bakteriologinį, serologinį, virusologinį, parazitologinį, molekulinį, histologinį ar kitą instrumentinį) tyrimą (-us), jis tyrimo akto grafoje „Rekomendacijos“ nurodo, kad gaišenos savininkui rekomendavo atlikti laboratorinį tyrimą, ir, suderinęs su gaišenos savininku, paima mėginius ir juos kartu su užpildytu mėginio aktu ir tyrimo akto kopija siunčia tyrimui į akredituotąją laboratoriją. Mėginį paėmęs asmuo surašo mėginio aktą 3 egzemplioriais, iš kurių pirmas įteikiamas mėginį paėmusiam asmeniui, antras – mėginio savininkui, trečias – laboratorijai. Akredituotoji laboratorija, atlikusi laboratorinį tyrimą, jo rezultatus surašo į mėginio aktą ir jį perduoda gaišenos savininkui. Tuo atveju, kai gaišenos tyrimą ir laboratorinius tyrimus atlieka tas pats ūkio subjektas, mėginys gali būti perduodamas laboratorinį tyrimą atliekantiems asmenims šio subjekto nustatyta vidine darbo tvarka, tačiau gaišenos savininkui atlikus laboratorinius tyrimus turi būti perduodami laboratorinio tyrimo rezultatai.

16. Ūkio subjektai, kuriuose dirba gaišenų tyrimus atliekantys asmenys, ne mažiau kaip trejus metus, neskaičiuojant metų, kuriais buvo surašyti mėginio aktai, turi saugoti tyrimo ir mėginio aktus ir prireikus juos pateikti Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pareigūnams.

*Punkto pakeitimai:*

Nr. [B1-831](#), 2023-12-11, paskelbta TAR 2023-12-11, i. k. 2023-23937

### **IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS**

17. Po gaišenų ar laboratorinių tyrimų susidarę šalutiniai gyvūniniai produktai tvarkomi, kaip nustatyta 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1069/2009, kuriuo nustatomos žmonėms vartoti neskirtų šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių sveikumo taisyklės ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1774/2002, ir 2011 m. vasario 25 d. Komisijos reglamente (ES) Nr. 142/2011, kuriuo įgyvendinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1069/2009, kuriuo nustatomos žmonėms vartoti neskirtų šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių sveikumo taisyklės, ir Tarybos direktyva 97/78/EB dėl tam tikrų mėginių ir priemonių, kuriems netaikomi veterinariniai tikrinimai pasienyje pagal tą direktyvą. Gyvūnų augintinių gaišenos po jų tyrimo gali būti grąžinamos savininkui ir toliau tvarkomos, kaip nustatyta Gyvūnų augintinių gaišenų tvarkymo veterinarijos reikalavimuose, patvirtintuose Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2005 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. B1-459 „Dėl Gyvūnų augintinių gaišenų tvarkymo veterinarijos reikalavimų“, išskyrus atvejus, kai gaišenos gali būti pavojingos žmonių ar gyvūnų sveikatai.

*Punkto pakeitimai:*

Nr. [B1-831](#), 2023-12-11, paskelbta TAR 2023-12-11, i. k. 2023-23937

18. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba tikrina, kaip tvarkomi gaišenų tyrimų metu susidarę šalutiniai gyvūniniai produktai.

*Punkto pakeitimai:*

Nr. [B1-831](#), 2023-12-11, paskelbta TAR 2023-12-11, i. k. 2023-23937

19. Gaišenos tyrimas ir (ar) laboratorinis tyrimas atliekamas tyrimą atliekančio ūkio subjekto nustatytais terminais. Gaišenos tyrimo ir (ar) laboratorinio tyrimo kainą nustato gaišenos tyrimą ir (ar) laboratorinį tyrimą atliekantis ūkio subjektas.

20. Gaišenos savininkas ar asmuo, siunčiantis gaišeną tyrimui ar mėginius laboratoriniam tyrimui, gali apskūsti gaišenos tyrimą ir (ar) laboratorinį tyrimą atlikusio ūkio subjekto ar jo darbuotojo veiksmus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

---

*Priedo pakeitimai:*

Nr. [B1-652](#), 2014-08-04, paskelbta TAR 2014-08-04, i. k. 2014-10824

Gaišenų pataloginių  
anatominių tyrimų tvarkos aprašo  
priedas

(Akto rekvizitai)

(Gaišenos pataloginio anatominio tyrimo aktą išdavusio ūkio subjekto pavadinimas / vardas,  
pavardė, adresas, juridinio asmens kodas)

**GAIŠENOS PATOLOGINIO ANATOMINIO TYRIMO AKTAS**

\_\_\_\_\_Nr. \_\_\_\_\_

(data)

(Vieta)

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Gaišenos savininko duomenys: _____<br>(vardas, pavardė / pavadinimas, adresas, telefono numeris ar elektroninio pašto adresas. Jeigu siunčiama laukinio ar bešeimininkio gyvūno gaišena, įrašomi gaišena pristačiusio asmens duomenys)                                                                                                                                                      |
| 2. Siuntėjo duomenys: _____<br>(vardas, pavardė / pavadinimas, adresas (pildoma, kai gaišena siunčiama į akredituotą laboratoriją)                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 3. Gyvūno gaišimo data: _____                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 4. Gyvūno duomenys:<br>4.1. rūšis _____<br>4.2. lytis _____<br>4.3. veislė: _____<br>4.4. amžius: _____<br>4.5. spalva: _____<br>4.6. svoris: _____<br>4.7. ženklinimo numeris: _____<br>(nurodyti galvijų, avių, ožkų ženklinimo numerį; gyvūnų augintinių, arklių ženklinimo numeris nurodomas, jeigu jie buvo ženklinėti; kiaulių nurodomas bandos numeris)<br>4.8. specialios žymos: _____ |
| 5. Klinikinė diagnozė: _____<br>(nurodoma prieš gyvūno nugaišimą žinoma klinikinė diagnozė)                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 6. Anamnezė: _____<br>(nurodoma informacija apie gyvūno priežiūrą, laikymo sąlygas, susirgimo datą, susirgimo ir gaišimo aplinkybes, ligos požymius, eigą)                                                                                                                                                                                                                                     |
| 7. Patologiniai anatominiai pokyčiai: _____                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 8. Patologinė anatominė diagnozė (nozologinė): _____                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 9. Rekomendacijos:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 10. Po tyrimų susidarę šalutiniai gyvūniniai produktai, įskaitant gaišena, pašalinti: _____<br>(nurodyti kaip, kur pašalinti šalutiniai gyvūniniai produktai)                                                                                                                                                                                                                                  |
| 11. Priedas _____ lapas (-ai).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

\_\_\_\_\_  
(Pareigos)

\_\_\_\_\_  
(parašas)

\_\_\_\_\_  
(vardas, pavardė)

\_\_\_\_\_gaišenos patologinio anatominio  
tyrimo akto Nr. \_\_\_\_\_  
priedas

### DETALŪS TYRIMO DUOMENYS

|                                                |
|------------------------------------------------|
| 1. Oda ir jos dariniai:                        |
| 2. Raginiai dariniai:                          |
| 3. Poodiniai audiniai ir skeleto raumenys:     |
| 4. Skeleto sistema:                            |
| 5. Kvėpavimo sistema:                          |
| 6. Širdies ir kraujagyslių sistema:            |
| 7. Kraujo ir limfinė sistema:                  |
| 8. Virškinimo organai:                         |
| 9. Šlapimo išskyrimo organai:                  |
| 10. Lyties organai:                            |
| 11. Endokrininės ir imuninės sistemos organai: |
| 12. Nervų sistema:                             |
| 13. Jutimo organai:                            |

\_\_\_\_\_

#### Pakeitimai:

1.  
Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Įsakymas  
Nr. [B1-652](#), 2014-08-04, paskelbta TAR 2014-08-04, i. k. 2014-10824  
Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2005 m. gruodžio 5 d. įsakymo Nr. B1-658 „Dėl Gaišenu, patologinės medžiagos patologinio anatominio tyrimo ir dokumentų įforminimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo
2.  
Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Įsakymas  
Nr. [B1-831](#), 2023-12-11, paskelbta TAR 2023-12-11, i. k. 2023-23937  
Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2005 m. gruodžio 5 d. įsakymo Nr. B1-658 „Dėl Gaišenu patologinių anatominių tyrimų tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo